

अभियान

राष्ट्रिय दैनिक

पत्रिका नआएमा, ठेगाना परिवर्तन भएमा वा अन्य कुनै गुनासो भएमा कल गर्नु पर्दैन, ८८४७३४५६६० ८८५१०१८०३८ ८८४९८५८२२८ भाइबरमा SMS मात्र गर्नुहोस् हामी यताबाट कल गर्छौं।

नारायणी अस्पताल भवन निर्माणको उल्लेखन सल्टियो २

सिटिजन्स बैंक र वात्सल्य नेचुरल आईभीएफवीच समझदारी ३

होहल्ला र अफवाहमा नेपालको वित्तीय क्षेत्र ४

हस्तकलामा विदेशी प्रविधि चाहन्छौं ८

तस्वीर : सुनिल शर्मा, आर्थिक अभियान

मेलम्ची खानेपानीको मुख्य पाइप फुटका कारण काठमाडौंको बबरमहलमा जलमग्न सडक। पाइप फुटेपछि यस क्षेत्रका सरकारी कार्यालयसमेत डुबानमा परेका थिए।

प्रशोधित खानेतेल भारत निर्यात रोकिने भयमा उद्योगी

नेपालबाट प्रशोधित खानेतेल निर्यात उच्च रूपमा बढेपछि भारतीय उद्योगीबाट यसलाई रोक्न प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीसँग लडिइछ

वेदराज पौडेल

विराटनगर

भारतीय खानेतेल उद्योगीहरूले नेपालबाट भारत निर्यात भइरहेको वनस्पति तेलको निकासी नियन्त्रण गर्न आग्रह गर्दै भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी र विभिन्न मन्त्रीहरूलाई हालै चिठी लेखेपछि नेपालमा वनस्पति तेल उद्योग सञ्चालन गरिरहेका उद्योगीहरू चिन्तित बनेका छन्।

भारतले सन् २०२४ को सेप्टेम्बरमा अन्य देशबाट आयात गरिने कच्चा भटमासको तेल, सूर्यमुखी तेल र पाम तेलमा भन्सार बढाएपछि शून्य भन्सारको सुविधाका कारण नेपालबाट प्रशोधित भटमास र सूर्यमुखी तेलको निर्यात हवातै बढेको छ। भन्सार बढाए पनि पाम तेलको निर्यात भने निकै न्यून रहेको भन्सार विभागले बताएको छ।

भारतले गत सेप्टेम्बरको शुरूमै कच्चा भटमास, सूर्यमुखी तेल र पाम तेलमा लान्दै आएको भन्सार दर शून्यबाट बढाएर २० प्रतिशत पुऱ्याएको थियो। तर, अन्य करसहित

६ महीनामा प्रशोधित खानेतेल निर्यात

आ.व.	भटमासको तेल	सूर्यमुखी तेल	पाम तेल
२०८१/८२	रु. १८ अर्ब ९१ करोड	रु. ४ अर्ब ९८ करोड	रु. २ करोड ८४ लाख
२०८०/८१	रु. ४१ करोड ५१ लाख	रु. १४ करोड ८७ लाख	रु. २ करोड ४१ लाख

स्रोत : भन्सार विभाग

कच्चा तेल आयातमा लाग्ने जम्मा करको दर २७ दशमलव ५ प्रतिशत हुने भारतीय सरकारले बताएको छ। नेपाल र भारतबीच भएको व्यापार सन्धिअनुसार नेपालले शून्य भन्सारमा भारतमा सामान निर्यात गर्न पाउँछ। त्यसैको फाइदा उठाउँदै नेपाली व्यापारीले यी तेल प्रशोधन गरी भारत निर्यात बढाएका हुन्।

नेपालबाट प्रशोधित तेलको निर्यात उच्च रूपमा बढेपछि भारतमा प्रशोधन उद्योग चलाइरहेका उद्योगीहरूले मोदी गुहारका हुन्। भारतीय सञ्चारमाध्यमहरूका अनुसार चिठीमा भारतीय उद्योगहरूले प्रधानमन्त्री मोदीलाई नेपालबाट हुने प्रशोधित तेल आयात तत्काल

नियन्त्रण गर्न आग्रह गरेका छन्। उनीहरूको दाबीअनुसार साफ्टाको प्राबधानअनुसार बिनाभन्सार नेपालबाट प्रशोधित तेल जाँदा भारतका प्रशोधन उद्योग, किसान र सरकारी राजस्वमा असर परेको छ।

यसरी प्रधानमन्त्री मोदीलाई नियन्त्रणमुखी कदम चाल्न भारतीय उद्योगीहरूले आग्रह गरेपछि नेपालमा प्रशोधन उद्योग चलाइरहेका उद्योगीहरू चिन्तित बनेका हुन्। वागमती आयल इन्डस्ट्रिजका सञ्चालक तथा उद्योग संगठन मोरङका वरिष्ठ उपाध्यक्ष नन्दकिशोर राठीले भारतीय उद्योगहरूको कदम चिन्ताको विषय भएको बताए।

» बाँकी पृष्ठ ५ मा

दुई अर्बको गण्डकी आर्थिक त्रिभुज परियोजना

बजेट आएको ७ महीनासम्म कार्यान्वयन भएन

अभियान संवाददाता

काठमाडौं

चालू आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेटमा तत्कालीन अर्थमन्त्री वर्षमान पुनले भरतपुर, पोखरा र बुटवललाई जोडेर गण्डकी आर्थिक त्रिभुज परियोजना सञ्चालन गर्ने घोषणा गरे।

एकीकृत विकासको अवधारणाअनुसार नमूना विकास अभियान सञ्चालन गर्न भरतपुर, बुटवल र पोखरालाई तीनओटा कोणमा राखी गण्डकी आर्थिक त्रिभुज परियोजना सञ्चालन गर्ने भनिएको ७ महीना वितिसकेको छ। परियोजनाअन्तर्गत निजीक्षेत्रसँगको साभेदारीमा औद्योगिक 'इकोसिस्टम' निर्माण गरी औद्योगिक पुनरुत्थान र गुणस्तरीय रोजगारी सृजना गर्ने बताइएको छ। तर, अहिलेसम्म कार्यान्वयनको सुरसार छैन। यसलाई सार्वजनिक-निजी साभेदारीको नमूना परियोजनाका रूपमा विकास गरी कार्यान्वयन गर्न २ अर्ब रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरिएको छ।

हालसम्म उक्त परियोजना कार्यान्वयन गर्न न त कार्यविधि बनेको छ, न कुनै काम नै भएको छ। अर्थ मन्त्रालयका उच्च अधिकारीहरू तत्कालीन अर्थमन्त्री पुनले हचुवाको भरमा बजेट बनाउने बेला उक्त कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको बताउँछन्।

के छ गण्डकी त्रिभुज परियोजनामा ?

गण्डकी त्रिभुजमा पर्ने निर्माणाधीन नारायणगढ-बुटवल र मुग्लिन-पोखरा सडक खण्डको विस्तार कार्य आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गर्ने, बुटवल-पोखरा सडकलाई डेडिकेटेड दुई लेनमा विस्तार गर्ने, त्रिभुजका तीनओटा कोरिडोरमा औद्योगिक विकासका लागि आवश्यक यातायात सञ्चालन विकास गर्ने भनिएको छ।

नारायणगढ-बुटवल खण्डलाई निर्माण सामग्री तथा हेभी उद्योगको केन्द्र, मुग्लिन-पोखरा खण्डलाई कृषि तथा खाद्य प्रशोधन उद्योगको केन्द्र र पोखरा-बुटवल खण्डलाई विद्युतीय उपकरण, जुता, लताकपडा, कापट तथा घरायसी प्रयोगका वस्तु तथा सेवा सम्बन्ध उद्योगको केन्द्रका रूपमा विकास गर्ने योजना चालू बजेटमा उल्लेख छ।

लागि भरतपुर कोणमा पर्यापर्यटन सेवा, जलयाना र विशिष्टीकृत स्वास्थ्य सेवा, पोखरा कोणमा साहसिक मनोविनोद पर्यापर्यटन सेवा तथा अनुसन्धानमूलक उच्चशिक्षा र बुटवल-भैरहवा कोणमा धार्मिक पर्यटन, डेटा सेन्टर तथा सूचना प्रविधिसम्बन्धी संस्था विकासका लागि निजीक्षेत्रको सहकार्यमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिने भनिएको छ।

पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले डीपीआर र सम्भाव्यता अध्ययन नभएको तथा आयोजना बैंकमा समावेश नभएको परियोजनालाई बजेटमा समावेश गरेको थियो। त्यसलाई नयाँ सरकारले बेवास्ता गरेपछि अलपत्र।

त्यसलाई नेकपा (माओवादी केन्द्र) निकट मानिने तत्कालीन अर्थसचिव मधुकुमार मरासिनीले सदर गरे। 'कुनै पनि आयोजना प्रोजेक्ट बैंकमा रहनुपर्ने, विस्तृत

परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयार भएको र सम्भाव्यता अध्ययनको काम सकिएकालाई मात्रै बजेटमा समावेश गरिने परम्परालाई तत्कालीन अर्थमन्त्री र अर्थसचिवले भंग गरेकै कारण

त्यो परियोजना अघि बढ्न सकेन,' अर्थ मन्त्रालयको बजेट महाशाखाका एक उच्च अधिकारीले भने।

बजेट ल्याउने एउटा सरकार कार्यान्वयन गर्ने अर्कै सरकार परेपछि पनि बजेटमा आएको यो कार्यक्रम अलपत्र परेको ती अधिकारीको भनाइ छ। 'स्रोतविनै आएको यो कार्यक्रमलाई राजनीतिक इगोका रूपमा वर्तमान अर्थमन्त्री विष्णु पौडेलले लिए।

» बाँकी पृष्ठ ५ मा

अभियान संवाददाता

काठमाडौं

फागुनमा २० मध्ये १९ वाणिज्य बैंकले व्यक्तिगत मुद्ती निक्षेपको व्याजदर यथावत् राखेका छन्। ग्लोबल आइएमई बैंकबाहेक अन्यले माघकै व्याजदरलाई फागुनमा समेत निरन्तरता दिएका छन्।

ग्लोबल आइएमई बैंकले भने माघमा निक्षेपको अधिकतम व्याजदर ५ दशमलव ७५ प्रतिशत रहेकोमा शून्य दशमलव २५ प्रतिशत विन्दुले बढाएर ६ प्रतिशत पुऱ्याएको हो। पुसमा पनि अधिकांश बैंकले व्याजदर यथावत् राखेका थिए। वितीय प्रणालीमा पर्याप्त तरलता भएकै अवस्थामा बैंकहरूले निक्षेपको व्याजदर यथावत् राखेको पूर्ववैकर पशुराम कुँवर बताउँछन्।

केही महीनादेखि २०८०/८१ को साउनदेखि

निक्षेपको व्याजदर यथावत् राख्दै आएका बैंकहरूले अर्कै केही समय व्याजदर नबढाउने अनुमान कुँवरको छ।

अहिले बैंकहरूमा साढे ६ खर्ब रुपैयाँभन्दा बढी कर्जा दिने क्षमता रहेको अवस्थामा तत्काल निक्षेपको व्याजदर बढ्न नसक्ने भनाइ पूर्ववैकर कुँवरको छ। कर्जाको व्याजदर पनि घट्दो क्रममा रहे पनि कर्जा विस्तार हुन नसक्दा बैंकहरूमा तरलता उच्च हुन पुगेको हो। अर्थतन्त्रले गति लिन नसक्दा कर्जाको माग बढ्न नसकेको बैंकहरूले बताउँदै आएका छन्। विगतमा तरलता संकुचनमा पर्दा व्यक्तिगत मुद्ती निक्षेपमा अधिकतम व्याजदर १२ प्रतिशतमात्र दिने भद्र सहमति बैंकहरूले गरेका थिए।

नेपाल बैंकर्स संघले आर्थिक वर्ष (आव) २०८०/८१ को साउनदेखि

भद्र सहमति अन्त्य गर्दै आफूखुशी व्याजदर निर्धारण गर्न पाउने निर्णय गरेको थियो। त्यसपछि वाणिज्य बैंकहरूको व्याजदर घट्दो क्रममै रहेको देखिन्छ। राष्ट्र बैंकको निर्देशनअनुसार बैंकहरूले मासिक रूपमा व्याजदर सार्वजनिक गर्ने गरेका छन्। बैंकहरूले हरेक महीना लागू हुने व्याजदर अधिल्लो महीनाको अन्तिम दिन सार्वजनिक गर्नुपर्ने प्रावधान छ। व्याजदर निर्धारणसम्बन्धी राष्ट्र बैंकको निर्देशनअनुसार बैंकहरूले प्रत्येक महीना व्याजदर परिवर्तन गर्दा साभिकको व्याजदरमा १० प्रतिशत मात्र घटवढ गर्न पाउँछन्।

फागुनका लागि निरन्तरता दिइएको व्यक्तिगत मुद्ती निक्षेपको व्याजदर एन.आई.सी. एशिया र एनएमबि बैंकको बढी छ।

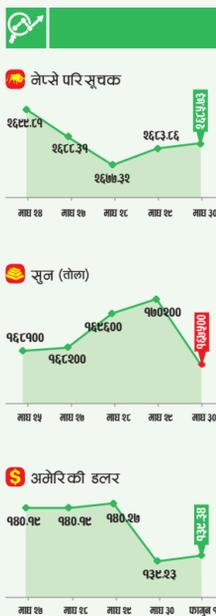
फागुनमा बैंकहरूले व्यक्तिगत मुद्तीमा दिने व्याजदर

कम्पनीको नाम	फागुनको अधिकतम व्याजदर	माघको अधिकतम व्याजदर	फरक विन्दु
एन.आई.सी. एशिया	६.६	६.६	०
एनएमबि	६.६	६.६	०
नेपाल इन्भेस्टमेण्ट मेगा	६.५	६.५	०
हिमालयन	६.२५	६.२५	०
स्ट्याण्डर्ड चार्टर्ड	६.२५	६.२५	०
प्रभु कर्मासियल	६.२५	६.२५	०
माधव	६.२५	६.१	०
सानिमा	६.०५	६.०५	०
माछापुच्छ्रे	६	६	०
एभरेष्ट	६	६	०
सिद्धार्थ	६	६	०
ग्लोबल आइएमई	६	५.७५	०.२५
राष्ट्रिय वाणिज्य	६	६	०
कुमारी	५.९९	५.९९	०
नविल	५.७५	५.७५	०
लक्ष्मी सन्ताराइज	५.७५	५.७५	०
सिटिजन्स	५.६५	५.६५	०
नेपाल	५.६	५.६	०
कृषि विकास	५.५९	५.५९	०
नेपाल एसबिआई	५.५	५.५	०

स्रोत : सम्बन्ध कम्पनीको सूचना

बीपी राजमार्गको क्षतिग्रस्त खण्ड पुनर्निर्माण

२८ किलोमीटर बनाउन ९ अर्ब ६६ करोड लाग्ने

हिमा वि.क.

काठमाडौं

गत असोजको बाढीपहिरोबाट क्षतिग्रस्त बीपी राजमार्गको भकन्डेबेंशीदेखि नेपालथोकसम्म पर्ने खण्डको डिजाइन परिवर्तन गरेर विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयार भएको छ। सरकारले तयार गरेको डिजाइन तथा डीपीआरअनुसार भकन्डेबेंशीदेखि नेपालथोकसम्मको २८ किलोमीटर सडक पुनर्निर्माण गर्न ९ अर्ब ६६ करोड रुपैयाँ लगानी आवश्यक पर्ने देखिएको हो।

उक्त खण्डको डिजाइन परिवर्तन गरेर २ लेनको सडक बनाउने र बाढीबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्ने प्रविधि अपनाउदा भने लगानी बढी लाग्ने औल्याइएको छ। जापान सरकारको सहयोगमा निर्माण भएको बीपी राजमार्गको साभिकको भन्दा फरक तरिकाले डिजाइन तयार

२०८१ असोज ११ र १२ गतेको बाढीपहिरोले क्षतिग्रस्त बीपी राजमार्ग।

गरिएको छ। अहिलेको डिजाइन सडक विभागअन्तर्गतको सडक डिभिजन कार्यालय भक्तपुरले तयार पारेको हो।

संघीय राजधानी काठमाडौंलाई पूर्वी तराई र पहाडी जिल्लासँग जोड्ने यो राजमार्गको कुल दूरी

१६० किलोमीटर छ। त्यसमध्ये गत असोज दोस्रो साताको बाढीका कारण क्षति भएको सडक पुनर्निर्माणको

- स्कोर डेप्य र २ लेनको सडक बनाउने गरी डिजाइन परिवर्तन
- बढीमा ३ वर्षसम्म सडक तयार गर्ने गरी डीपीआर तयार
- वर्षायामलाई सहज बनाउन अस्थायी संरचना बनाउन शुरू

तयारीका लागि डिभिजन कार्यालयले डिजाइन तयार गरेको हो। सडक डिभिजन कार्यालय भक्तपुरका प्रमुख सुमन योगेशले जापान सरकारको सहयोगमा पहिला यो राजमार्ग बन्दाको डिजाइनमा केही परिवर्तन गरिएको जानकारी दिए। 'जापानले बनाउँदा पहिला इन्टरमिडियट लेन (२ लेन

नपुगेको चौडाइको डिजाइन थियो र त्यहीअनुसार सडक बनेको हो,' योगेशले भने, 'अहिले हामीले भकन्डेबेंशीदेखि नेपालथोकसम्मको २८ किलोमीटरलाई २ लेनमा विस्तार गर्ने गरी डिजाइन र अनुमानित लागत तयार गरेर स्रोत सुनिश्चितताका लागि प्रस्ताव पेश गरिसकेका छौं।' २ लेन कालोपत्रे सडकका लागि ९ मिटर कालोपत्रे चौडाइ हुनुपर्छ। यो राजमार्गको चौडाइ ६ मिटर छ।

पुरानो डिजाइनअनुसार बनाइएको यो सडकमा दोहोरो गाडी निर्बाध आवतजावत गर्न पर्याप्त चौडाइ छैन। 'पहिला बनाइएको डिजाइनमा स्कोर डेप्य र २ लेनको सडक बनाउने थिएन,' योगेशले भने, 'यो थप्दा लागत बढेको छ।' स्कोर डेप्यको अर्थ नदीले सडक/नदी खोलाको सतहमुनि नखोतल्ने गरी पखाल उठाएर कालोपत्रे सडक बनाउनु हो।

» बाँकी पृष्ठ ५ मा

सृजनात्मक विनाशको प्रक्रिया नै पूँजीवादको मूल तथ्य हो।

- जोसेफ स्मिथ्टर

सम्पादकीय

भ्रष्टाचारको अनुभूति बढ्दो

नेपालले भ्रष्टाचार नियन्त्रणका लागि विभिन्न कानून बनाई संयन्त्रहरूको स्थापना गरे पनि र सरकारले भ्रष्टाचारमा शून्यसहनशीलता जस्ता नारा ल्याए पनि विश्वका भ्रष्टहरूको मुलुकको सूचीमा भन्नु कमजोर देखिएको छ। ट्रान्स्परेन्सी इन्टरनेशनल, नेपालले सार्वजनिक गरेको भ्रष्टाचार अनुभूति सूचकांकमा नेपाल एक स्थान माथि उक्लिएको देखिए पनि प्राप्तांकको आधारमा गत वर्षभन्दा अझ तल झरेको छ।

भ्रष्टाचार अनुभूति सूचकांकमा नेपालले गत वर्षको तुलनामा एक अंक कम अर्थात् ३४ पाएको छ जुन गत वर्ष ३५ अंक थियो। १०० पूर्णांकमा ३४ प्राप्त गर्नु भनेको असफल हुनु हो अर्थात् भ्रष्टाचार कम हुन नसक्नु हो। ट्रान्स्परेन्सी इन्टरनेशनलले ५० अंकभन्दा कम प्राप्त गर्ने देशलाई भ्रष्टाचार बढी हुने देशको रूपमा चित्रण गर्छ। अध्ययन गरिएका १८० देशमध्ये सन् २०२४ मा नेपाल भ्रष्टाचार हुने १०७औं देशमा परेको छ। भ्रष्टाचार कम हुने देशमा पहिलो हुँदै आएको डेनमार्कले ९० अंक प्राप्त गरेको छ। यसको अर्थ हो, भ्रष्टाचाररहित देश हुँदैन। त्यसैले जहाँ सरकार हुन्छ, जहाँ प्रिन्सिपल अर्थात् काम गर्ने मुख्य व्यक्ति र उसले काम गर्न नसक्दा काम गर्ने एजेन्ट हुन्छ, त्यहाँ भ्रष्टाचार हुन्छ नै भन्ने पुष्टि हुन्छ।

ट्रान्स्परेन्सी इन्टरनेशनलले विभिन्न देशको भ्रष्टाचार अनुभूति सूचकांक तयार गर्दा १३ वटा अन्तरराष्ट्रिय सर्वेक्षणका तथ्यांकलाई आधार मान्ने गरेको छ। नेपालमा ६ वटा संस्थाले विभिन्न विषयमा गरेको सर्वेक्षणलाई आधार बनाइएको छ। वल्ड इकोनोमिक्स फोरमले गरेको 'आगत निर्यात, सार्वजनिक सेवा, कर भुक्तानी, ठेक्कापट्टा र न्यायिक निर्णयमा भ्रष्टाचार' विषयको सर्वेक्षणमा नेपालले ३० अंक प्राप्त गरेको छ। यो गत वर्षभन्दा ८ अंक कम हो। त्यस्तै 'व्यापार, व्यवसाय, ठेक्कापट्टा, आगत निर्यात र दैनिक काममा घुस र भ्रष्टाचारको जोखिम' सर्वेक्षणमा नेपालले ३२ अंक पाएको छ जुन गत वर्ष ३५ थियो। यसले व्यावसायिक क्षेत्रमा भ्रष्टाचार उच्च रहेको संकेत गर्छ। सही लगानीकर्ताहरू बढी भ्रष्टाचार हुने देशमा लगानी गर्न

भ्रष्टाचार रोक्न पारदर्शिता र उत्तरदायित्वलाई बलियो बनाउने गरी नीतिगत र कानूनी व्यवस्था गरेर त्यसको कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्नु जरुरी छ।

हिकचिकारुँछन्। त्यसैले यी सूचकहरूमा कमजोर हुनु भनेको देशमा लगानीको वातावरण बिग्रेको अवस्था हो।

राइटिज अफ डेमोक्रेसी प्रोजेक्ट (भिडिइएम) ले गरेको 'राजनीतिक भ्रष्टाचारअन्तर्गत सरकार, संसद्, न्यायपालिका र सार्वजनिक क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार' सर्वेक्षणमा यस वर्ष ३४ अंक पाएको नेपालले अघिल्लो वर्ष ३५ पाएको थियो। हाल राजनीतिक नेतृत्व मुष्टिण्टर ठूला नीतिगत भ्रष्टाचार भएको उदाहरणहरू मतनय बाहिर आएका छन्। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले केही हजार सैय्याँ घुस मागेको आधारमा सरकारी कर्मचारी गिरफ्तार गरेकोमा आलोचना हुने गरेकोमा नीति र नियम नै परिवर्तन गरी अर्बौं रकमको भ्रष्टाचार गर्ने प्रवृत्ति बढेको छ। यो राजनीतिक भ्रष्टाचारको उदाहरण हो। अन्य केही शीर्षकमा नेपालको अवस्थामा सामान्य सुधार आए पनि राजनीतिक र व्यावसायिक क्षेत्रमा भ्रष्टाचार बढेको भन्ने आम मानसिकता रहेको प्रतिवेदनले स्पष्ट पारेको छ। नेपालको अवस्था सुधार नआउनुमा मिडियाले भ्रष्टाचारसम्बन्धी खोजमूलक सामग्री पस्कनु पनि एक हो जसले गर्दा सर्वसाधारणमा भ्रष्टाचार बढेको अनुभूति हुन्छ।

भ्रष्टाचार न्यून गर्न नेपालले यसको मूल कारण पत्ता लगाएर त्यही क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने हुन्छ। नेपालमा कर्मचारीलाई तजबिजी अधिकार दिइन्जेल भ्रष्टाचार कम हुन कठिन छ। त्यस्तै भ्रष्टाचार कम गराउने तत्त्व भनेको पारदर्शिता र उत्तरदायित्व हो। नेपालमा कसैलाई पद दिँदा गोपनीयताको शायथ खुवाइन्छ तर पारदर्शिताको खुवाइँदैन। राजनीतिक व्यवस्था, प्रशासनिक संरचना र कामको प्रक्रिया जति पारदर्शी हुन्छ त्यति नै यसले कर्मचारीलाई उत्तरदायी बनाउँछ। भ्रष्टाचार र सम्पति शुद्धीकरण जस्ता अपराध व्याप्त भइरहँदा र नियन्त्रणको लागि कडा कदम लिन नसक्दा नेपाल फेरि सम्पति शुद्धीकरण नियन्त्रण सम्बन्धमा अन्तरराष्ट्रिय मापदण्ड बनाउने संस्था फिनान्सियल एक्सन टास्क फोर्सले खैरो सूची (ये लिष्ट) मा राख्न सक्ने खतरा रहेको सरकारी अधिकारीले बताउन थालेका छन्। त्यसैले भ्रष्टाचार रोक्न पारदर्शिता र उत्तरदायित्वलाई बलियो बनाउने गरी नीतिगत र कानूनी व्यवस्था गरेर त्यसको कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्नु जरुरी छ।

अभियान

१० वर्षअघिको आर्थिक अभियानबाट

जडीबुटी उद्योग संघको स्वागतयोग्य तत्परता

नेपाल जडीबुटी उद्योग संघको पहलमा नेपालमा जडीबुटीको व्यावसायिक खेती गरिने समाचार प्रकाशमा आएको छ। उद्योग सञ्चालक आफै कच्चा पदार्थ उत्पादनमा समेत लाग्नु निश्चय पनि स्वागतयोग्य विषय हो। त्यसो त, नेपाल आफै जडीबुटीको भण्डार भएको देश हो। तर, नेपालमा भएका औषधीय वनस्पति सबैको पहिचानसमेत हुन नसक्नु आफैमा दुःखको विषय हो। औषधीय वनस्पतिको खोजी, पहिचान र विस्तारका निम्ति वनस्पति विभाग नै खडा गरिएको छ। तर, विभागले भने अहिलेसम्म ७ सय १ प्रकारका मात्र औषधीय जडीबुटीको पहिचान गरेको तथ्यांक छ। विज्ञहरूका अनुसार नेपालमा त्यस्ता वनस्पतिको संख्या ४ हजारभन्दा बढी छ। सन् १९७८ तिरि फ्रान्सबाट एसएस हाण्डाको नेतृत्वमा आएको वनस्पति विज्ञको टोलीले २ हजार ६ सय औषधीय वनस्पतिको पहिचान गरेको संबद्धन, विस्तार र प्रयोगमा समेत नेपाल धेरै पछि परेको प्रस्ट हुन्छ।

(सम्पादकीयबाट)

वर्ष ८, अंक १४७, बुधवार, २ फागुन, २०६९

होहल्ला र अफवाहमा नेपालको वित्तीय क्षेत्र

सर्वसाधारणमा बैकिङप्रति सन्देश कस्तो जाला ?

कृष्ण प्रधान

संस्थाहरूको कर्जाको गुणस्तरमाथि जहिल्यै प्रश्न उठिरहेकै देखिएको छ। खासमा भन्ने हो भने कतिपया महामारी र त्यसपछिको प्राकृतिक विपदाबाट व्यवसायमा आएको सुस्तीमाथि कर्जाका सेवाग्राहीहरू, लघुवित्त क्षेत्रका सेवाग्राहीहरू र सहकारीपीडितहरूको आन्दोलनका कारण बैक वित्तीय क्षेत्रको कर्जा असुलीमा असर परेको सत्य हो।

बैंक वित्तीय क्षेत्र एक संवेदनशील क्षेत्र हुँदै हो। यस किसिमका हल्ला, भ्रम र मिथ्या प्रचारबाजीमा सामाजिक सञ्जालका भाइरलवादीहरूले कुनै अभीष्ट राखेका पनि हुन सक्छन्। समयमै सरोकारी निकाय वा नियमनकारी निकायले आम नागरिकमा छाएको यस्ता हल्लाका भ्रमलाई चिर्नसक्नुपर्छ।

तर, त्यसलाई सम्बद्ध निकायहरूले उद्धार नै नगरेका होइनन् भन्न नमिल्ला, गरेको हुन्। तर पनि उद्योग व्यवसायको गति पहिलेको लयमा आउन सकेको छैन। त्यसका अनेकौं आन्तरिक र बाह्य कारण छन्। यसैबीच अहिलेको यो हल्ला भने पूर्वको एक धार्मिक क्षेत्रमा केवलकार निर्माण गर्ने र गर्न नदिने पक्षधरबीचको टकरावका कारण आएको कुरै नै अमुक बैक डुब्दै छ भनेर त्यसबाट निष्कर्षलाई कुनै अर्को बैकबाट आफूले राखेको निक्षेप फिर्तन सामाजिक सञ्जालीय हल्ला फिँजाइएको देखिन्छ।

केवलकार निर्माणको लगानीसित जोडिएका कुनै उद्यमी कथित बैकका मालिकै हुन् जसरी हल्ला फिँजाइएको पनि देखियो। त्यसमा आगोमा घिउ थप्ने काम पनि केही जनजातीय समूहले गरेको अनुभूत हुन्छ। तत्काललाई केवलकार निर्माणको काम स्थगन गर्ने समाचारले त्यहाँ भएको आन्दोलन साम्य भई सरकारी तवरबाट वार्ताको वातावरण मिलाइएको पनि भनिएको छ।

धार्मिक आस्था र केवलकारका निर्माणको सम्बन्ध के कस्तो हुन्छ वा हुनुपर्छ भन्ने यस लेखोटको सरोकारको विषय होइन।

तथापि, केवलकार निर्माणका कुनै लगानीकर्ता र बैक निक्षेप फिर्तनुपर्छ भन्ने प्रसंग भने कताकति बेतुकको सम्बन्ध जोडाएर आएको लागेको हो। हल्ला जे भए पनि यस्तो हल्लाहल्ला नै मात्र हो वा सत्य पनि हो भन्ने

बैंक वित्तीय क्षेत्र एक संवेदनशील क्षेत्र हुँदै हो। यस किसिमका हल्ला, भ्रम र मिथ्या प्रचारबाजीमा सामाजिक सञ्जालका भाइरलवादीहरूले कुनै अभीष्ट राखेका पनि हुन सक्छन्। समयमै सरोकारी निकाय वा नियमनकारी निकायले आम नागरिकमा छाएको यस्ता हल्लाका भ्रमलाई चिर्नसक्नुपर्छ।

कुराको समयमै निराकरण गरिनुपर्छ। त्यो चाहिँ भएको देखिएन। सम्बद्ध नियामकीय निकायहरू यस विषयमा अहिलेसम्म पनि मौन नै देखिएका छन्। कुनै बेला लघुवित्तीय क्षेत्रमा आन्दोलनरत लघुवित्तीय क्षेत्रकै सेवाग्राहीहरूले आन्दोलन चर्काइरहँदा पनि सरोकारवाला निकायहरू मौन बसिदिनाले लघुवित्तीय क्षेत्रको अवस्थामा नराम्ररी असर परेको कुरा त जगजाहेरै छ।

बैंक वित्तीय क्षेत्र एक संवेदनशील क्षेत्र हुँदै हो। यस किसिमका हल्ला, भ्रम र मिथ्या प्रचारबाजीमा सामाजिक सञ्जालका भाइरलवादीहरूले कुनै अभीष्ट राखेका पनि हुन सक्छन्। समयमै सरोकारी निकाय वा नियमनकारी निकायले आम नागरिकमा छाएको यस्ता हल्लाका भ्रमलाई चिर्न सक्नुपर्छ। आखिर, सबैभन्दा धेरै नियम र कानून, नियमनमा बसिरहेका बैक वित्तीय क्षेत्र हल्लाका सूचकांकमा होइन, पारदर्शीय वित्तीय सूचकांकमा आधारित हुने क्षेत्र भएकाले त्यसबारेका वित्तीय साक्षरता दिने कामचाहिँ सरोकारीहरूले बेगैमा

सबल आर्थिक अवस्थाका लागि पारिवारिक बजेट

पारिवारिक बजेट बनाउँदैंमा पारिवारिक आर्थिक अवस्थामा आक्रामक रूपले सुधार भई अस्वाभाविक धनी भईँदैन, बिस्तारै आर्थिक अवस्थामा स्वाभाविक रूपले सुधार भई गुणस्तरीय जीवनयापन गर्न सकिन्छ।

उमा जोशी बोहरा

कारणले वस्तुको बजार मूल्यमा वृद्धि भई बजेटमा निर्धारण गरिएको खर्च नपुग हुने अवस्था आएमा खर्चलाई टुट्याक गरी बजेटको सीमाभित्र ल्याउनुपर्ने कारणले पारिवारिक बजेटले पारिवाका सदस्यलाई वित्तीय अनुशासनमा बस्ने बानीको विकास गराउने हुँदा बचत गर्ने बानीको विकास हुन्छ।

पारिवारिक आम्दानी पारिवारिक बजेटको महत्त्वपूर्ण पक्ष हो। राम्रो पारिवारिक आम्दानीले बजेट बनाउन सहज हुनुका साथै नियमित बचतको मात्रालाई बढाउन सकिन्छ। यसका लागि भइरहेको आम्दानीमा थप आम्दानी गर्ने, अतिरिक्त समय काम गर्ने, अहिलेको भन्दा बढी कमाइ हुने कामको खोजी गर्ने, धेरै परिश्रम गर्ने,

खर्चलाई व्यवस्थित बनाउन सकिएन भने बचत गर्ने कुरा त परै जाओस् आम्दानीको सम्पूर्ण रकम नै खर्च हुने र थप खर्च गर्न रकम नपुग भई अत्यावश्यक खर्चका लागि समेत ऋण लिनुपर्ने अवस्था सृजना हुनसक्छ।

व्यापार व्यवसाय शुरू गर्ने वा सञ्चालनमा रहेको भए सोको विस्तार गर्ने, लगानीको विविधीकरण वा राम्रो प्रतिफल आउने क्षेत्रतर्फ लगानी केन्द्रित गर्नेलगायत कार्यले परिवारको आम्दानी बढाउन सकिन्छ। ऋण लिई आयमूलक कार्य/व्यवसाय गर्नुपर्ने भएमा आफ्नो आम्दानी र बचतले ऋणको साँवाव्याज तिन सक्ने वा नसक्ने विश्लेषण गरेर मात्र औपचारिक स्रोतबाट कर्जा लिनुपर्छ। यसका साथै खर्च नियन्त्रण पनि आम्दानी बढाउने एउटा महत्त्वपूर्ण उपाय भएकाले आम्दानीअनुसारको खर्च गर्ने बानीको विकास गर्नुपर्छ।

धेरै आम्दानी बढाउन सकियो भने धनी बन्न सकिन्छ भन्ने विश्वव्यापी मान्यता रहेको छ। तर, प्रसिद्ध अमेरिकी लेखक फ्रैंक ए क्लार्कले भने जस्तै धेरै मानिसलाई पैसा कसरी कमाउने भन्ने बारेमा जानकारी हुँदैन, तर उनीहरू खर्च गर्न भन्ने खपिस हुन्छन् भन्ने भनाइ धेरैको व्यवहारसँग मेल खाएको देखिन्छ। त्यसैले आम्दानी अनुसारको खर्चका सीमा निर्धारण गर्नेतर्फ सदैव ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ। खर्चको प्रकृतिको आधारमा यसलाई अत्यावश्यक खर्च, चाहनाको खर्च र फजूल खर्च गरी तीन वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ। दैनिक

पारिवारिक बजेटको मुख्य उद्देश्य आम्दानी र खर्चलाई विवेकपूर्ण तरीकाले व्यवस्थापन गरी बचतलाई नियमित रूपले वृद्धि गर्दै जानु हो। बचतबाट अत्यकालीन, मध्यमकालीन र दीर्घकालीन लक्ष्यहरू प्राप्त गर्न, अवकाश जीवनलाई सुखमय बनाउन, आकस्मिक र आपत्कालीन खर्चको जोहो गर्ने, बैक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको कर्जाको किस्ता तिर्ने र बैक तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिई व्यापार/व्यवसाय गर्नुपर्ने भएमा स्वपूँजीको व्यवस्था गर्न सकिने भएकाले मानिसको जीवनमा बचत अनिवार्य र महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

प्रसिद्ध अमेरिकी कूटनीतिज्ञ बेन्जामिन फ्रैंकलिनले भनेजस्तै मानिसलाई धनी हुने इच्छा छ भने महँगो सामान किन्न छोडेर बेग्लैमा बचत गर्नुपर्छ। वास्तवमै खर्चलाई व्यवस्थित बनाउन सकिएन भने बचत गर्ने कुरा त परै जाओस् आम्दानीको सम्पूर्ण रकम नै खर्च हुने र थप खर्च गर्न रकम नपुग भई अत्यावश्यक खर्चका लागि समेत ऋण लिनुपर्ने अवस्था सृजना हुनसक्छ। यसरी खर्चलाई व्यवस्थित गर्न नसके कारण धनी व्यक्तिहरू पनि केही समयको अन्तरालमा गरीब भएका र खर्च व्यवस्थित गर्दै अघि बढ्नेहरूको आर्थिक अवस्था बलियो भएका दृष्टान्तहरू हाम्रो समाजमा प्रशस्तै

वा समयसमयमा गर्नुपर्छ। त्यो चाहिँ यो बेला चुकेको देखियो।

बैंकहरूले सरकारी ऋणपत्र र बन्डहरूमा साढे १२ खर्बभन्दा बढी लगानी गरेका छन्। यसबाहेक सीआरआर र एसएलआर गरेर १७/१८ खर्ब तर्ल सम्पत्ति छ। पछिल्लो समय बैकहरू डुब्ने लागेको केही व्यक्तिको अभिव्यक्तिले सर्वसाधारण निक्षेपकर्ता आतिएका छन् तर, बैकहरूसँग औसतमा निक्षेपको २८ प्रतिशतभन्दा धेरै खुद तरल सम्पत्ति रहेकाले बैक ढुबिहाल्छन् भन्न सक्ने अवस्था चाहिँ देखिँदैन। त्यसो त ५ लाखसम्मको निक्षेपको बीमा पनि गरिएको हुन्छ। बैकहरूसँग पर्याप्त तरलता रहेकाले निक्षेपकर्ता डराउनुपर्ने अवस्था पनि रहेको छैन। बैकिङ प्रणालीमा ४ खर्बभन्दा बढी लगानीयोग्य रकम थुपिएको अवस्था छ। यस्तो अवस्थामा हल्ला गरिएजस्तो बैकहरू ढुबिहाल्छन् भन्ने आधार देखिँदैन।

केही बैकको कर्जा निक्षेप अनुपात (सीडी रसियो) औसतमा ८० प्रतिशत रहेको र केही बैकको ७५/७६ को प्रतिशत रहेको तिनले प्रकाशित गरेका बासलात हेर्दा थाहा हुन्छ। त्यसो हुँदा राष्ट्र बैकले तोकेको ९० प्रतिशतको तुलनामा त्यस्तो अनुपात पर्याप्त देखिएकाले धेरै सहज अवस्था रहेको अनुभूत हुन्छ।

तत्काललाई मैले अमेरिकामा रहेका मेरा आफन्तलाई नआत्तिन त भनें। त्यो मेरो ज्ञानले देखेको कुरा हो। तर, यो क्षेत्र भनेको संवेदनशील क्षेत्र भएकाले निक्षेप ह्वारह्वार्ती फिर्तने जस्तो विषयलाई हलुका ढंगबाट मात्र लिनु हुँदैन, कहिलेकाहीं नेपालमा कागले कान लग्यो भनेर कान छान्नातिरभन्दा कागका पछि लाग्ने संस्कार त देखिएको, भोगिएकै हो। त्यो चाहिँ अवस्थालाई कुनै वित्तीय सूचकांकले सम्बोधन गर्न सकोइन। थोपा थोपा गरेर जम्मा गरिएको पानीको थोपाबाट बनेको सागरजस्तै करोडौं नागरिकले बैक वित्तीय क्षेत्रमा राखेको निक्षेपको सुरक्षा र त्यसको भुक्तानीको प्रत्याभूतिबारे दुक्क हुने कुरामा सरकार र नियामकीय निकाय हरवखत संचेत रहनुचाहिँ अहिलेको आवश्यकता हो। राष्ट्रिय र अन्तरराष्ट्रिय जगत्बाट समेत कर्जाको गुणस्तरमाथि प्रश्न उठिरहेका बेला कथम् निक्षेपकर्ता पनि सशक्ति हुने अवस्था आगो भने त्यो दुर्घटनाको मूल्य यो क्षेत्रमा अकल्पनीय हुनेछ। विश्वकाको संकट थैगिनसक्नु हुनेछ।

प्रधान नेपाल राष्ट्र बैकका पूर्वकार्यकारी निर्देशक हुन्।

देख्न सकिन्छ। मानिसका लागि स्वस्थ्य महत्त्वपूर्ण कुरा हो।

स्वस्थ्यमा हुने खर्च अत्यावश्यक खर्चअन्तर्गत पर्ने भएकाले स्वस्थ्यमा समस्या उत्पन्न भएमा यस्तो खर्च बाध्यकारी हुने गर्छ। त्यसैले स्वस्थ्यसम्बन्धी खर्चलाई न्यूनीकरण गर्न सकेमा अपत्यक्ष रूपमा बचत भएको मान्न सकिन्छ। यसका लागि नेपाल सरकारले ७७ जिल्लामा लागू गरेको स्वस्थ्य बीमा कार्यक्रम उपयोगी र उपयुक्त कार्यक्रम हुनसक्छ। स्वस्थ्य बीमा कार्यक्रमअन्तर्गत ५ जनासम्मको परिवारलाई रू. ३ हजार ५०० प्रिमियम तिरेर १ वर्षका लागि रू. १ लाखसम्मको औषधोपचार गर्न पाइने, परिवारका थप प्रतिसदस्यलाई रू ७०० प्रिमियम तिरेर थप रू. २०,००० बराबरको औषधोपचार गर्न पाइने, ७० वर्षभन्दा माथि उमेर पुगेका वृद्धवृद्धाका लागि प्रिमियम विना नै यस कार्यक्रममा सहभागी हुन पाइनेलगायत व्यवस्थाको उपयोग गर्न सकिन्छ भने स्थानीय निकायमार्फत सरकारले सर्वसाधारण जनतालाई विभिन्न प्रकारका औषधि नि:शुल्क वितरण गर्ने भएकाले त्यसको उपयोग गरी लाभ लिन सकिन्छ। यसरी उल्लिखित दुवै कार्यक्रममा सहभागी भएर औषधोपचारका लागि खर्च हुने रकमलाई बचत गर्न सकिन्छ।

पारिवारिक बजेट बनाउँदैंमा पारिवारिक आर्थिक अवस्थामा आक्रमक रूपले सुधार भई अस्वाभाविक धनी हुने नभई सहभागीतामूलक पारिवारिक बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकेमा आर्थिक अवस्थामा स्वाभाविक रूपले सुधार भई अवश्य पनि आजभन्दा भोलि गुणस्तरीय जीवनयापन गर्न सकिन्छ। यसरी पारिवारिक बजेटको माध्यमबाट वित्तीय अनुशासन कायम गरी आफ्नो धमतानुसारको बचत गर्न र उक्त बचतलाई बैक तथा वित्तीय संस्थामा बचत तथा मुद्दती खाता खोली जम्मा गर्ने, नागरिक बचतपत्र र वैदेशिक बचतपत्र खरीद गर्ने, धितोपत्र बजारमा प्राथमिक निष्कासन तथा दोस्रो बजारमा लगानी गर्नेलगायत कार्य गरी पारिवारिक आर्थिक पाटोलाई बलियो बनाउन सकिन्छ।

लेखक नेपाल राष्ट्र बैकबाट प्रमाणित वित्तीय साक्षरता प्रशिक्षक हुन्।

आदरणीय विज्ञ लेखकवर्ग, हामीले तपाईंको विषयविज्ञताका क्षेत्रमा अवधारणामूलक, समसामयिक र विचारात्तेजक लेख तथा प्रतिक्रियाहरूलाई यथाशक्य स्थान दिनेछौं। लेखसँगै सङ्क्षिप्त परिचय र तस्वीरसमेत पठाउनुहुन अनुरोध छ। लेखरचना तथा प्रतिक्रियाका लागि

: abhiyanoped@gmail.com

कर्जा चुक्ता गर्न आउने बारे ३५ दिन अत्यन्त जरूरी सूचना

यस सहकारी संस्थाबाट तपोशिलमा उल्लेखित श्रेणी सदस्यहरूले उपभोग गरेको ऋण कर्जाको बुझाउनु पर्ने साव्य ब्याज लगायत अन्य देवदारु नबुझाई बाँकी राख्नु भएको र पटक पटक लिखित तथा मौखिक तरताकेता गर्दा समेत कजा भक्तानी तर्फ कुनै चासो नदेखाईकाले यो ३५ (पैंतस) दिन सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ। अतः यो सूचना प्रकाशित भएको मितिदेखि ३५ दिन भित्र संस्थाका सम्पर्क राखि सम्भोज्य संस्थालाई तिर्न बुझाउनु बाँकी साव्य ब्याज सहित सम्पूर्ण बक्यौता रकम चुक्ता गर्न गराउनु हुन श्रेणी सदस्य, कर्जाको धितो सुरक्षा लेखाई दिनु हुने प्रती जमानतीकर्ताहरू लगायत सम्बन्ध सबैमा यसै सार्वजनिक सूचनाद्वारा जानकारी गराइन्छ।

तपसिल

Table with 5 columns: क्र.स., श्रेणीको नाम/विवरण, फोटो, व्यक्तिगत धनजमाना दिने, धितो विवरण. Lists members and their loan details.

धुवतारा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.

ललितपुर ३ पुल्चोक, फोन नं. ०१४४०९४८८

वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीमा नेपाल माइक्रो इन्स्योरेन्सको आईपीओ बाँडफाँट फागुन ११ गतेदेखि सर्वसाधारणका लागि जारी गर्दै

काठमाडौं (अस)। नेपाल माइक्रो इन्स्योरेन्सले पहिलो चरणमा वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीका लागि आईपीओ निष्कासन तथा बाँडफाँट गरी दोस्रो चरणमा सर्वसाधारणका लागि आईपीओ निष्कासन गर्न लागेको छ। कम्पनीले माघ ८ गतेदेखि २२ गतेसम्म वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीका लागि २ लाख २५ हजार किता आईपीओ निष्कासन गरी माघ २९ गते बाँडफाँट गरेको हो।

आईपीओ निष्कासन गर्न लागेको हो। कम्पनीले आफ्नो जारी पूँजी ७५ करोड रूपैयाँको ३० प्रतिशतले हुन आउने २२ करोड ५० लाख रूपैयाँ बराबरको २२ लाख ५० हजार किता आईपीओ निष्कासनका लागि नेपाल धितोपत्र बोर्डबाट अनुमति पाएको हो। कुल किता आईपीओमध्ये १० प्रतिशत वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीमा बाँडफाँटपश्चात् कम्पनीका कर्मचारीहरूका लागि ६७ हजार ५०० किता र सामूहिक लगानी कोषहरूलाई समेत १ लाख १२ हजार ५०० किता शेयर बाँडफाँट गरिसकिएको जानकारी कम्पनीले दिएको छ। यी बाहेक बाँकी रहेको १८

करोड ४५ लाख रूपैयाँ बराबरको १८ लाख ४५ हजार किता शेयर भने सार्वजनिक निष्कासनमा ल्याउन लागिएको हो। यो आईपीओ फागुन १५ गतेसम्म विक्रीमा रहनेछ। फागुन १५ गतेसम्म माग बमोजिम आवेदन प्राप्त नभएमा भने फागुन २५ गतेसम्म विक्री लिख्नै जानकारी कम्पनीले दिएको छ। पछिल्लो समय आईपीओमा पहिलो दिनमै मागभन्दा बढी आवेदन पर्दै आएको अवस्थामा यो कम्पनीको आईपीओ पनि फागुन १५ गतेसम्म मात्र निष्कासनमा रहने देखिन्छ।

खरीद माग गर्दै आवेदन दिन सक्नेछन्। कम्पनीको आईपीओ निष्कासन तथा विक्री प्रबन्धकमा एनआइएम्वि एस क्यापिटल लिमिटेड रहेको छ। विक्री प्रबन्धकसँगै लगानीकर्ताहरूले कम्पनीको आईपीओ खरीदका लागि नेपाल धितोपत्र बोर्डबाट आस्था सेवाका लागि स्वीकृत प्राप्त सम्पूर्ण आस्था सदस्य वैक तथा वित्तीय संस्था र तिनका तोकिएका शाखा कार्यालयहरूबाट आवेदन दिन सक्नेछन्। साथै सिङिएएस एण्ड क्लियरिङ लिमिटेडबाट निर्माण गरिएको सफ्टवेयर 'मेरो शेयर' अनलाइन प्रयोग गरी समेत कम्पनीको आईपीओ खरीद गर्न सकिने व्यवस्था छ।

Samata Gharelu Laghubitta Bittiya Sanstha Limited. Logo and company name in Nepali and English.

प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०८१/१०/१५ गते. दोस्रो पटक प्रकाशित मिति: २०८१/११/०१ गते.

आवर्णीय शेयरधनी महानुभावहरू, मिति २०८१/१०/१० गते बिहीवारको दिन बसेको सञ्चालक समितिको १७०औं बैठकको निर्णयानुसार यस वित्तीय संस्थाको एघारौँ वार्षिक साधारण सभा निम्न मिति, समय र स्थानमा देहायका विषयहरू उपर छलफल तथा निर्णय गर्न बस्ने भएको हुँदा कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ६७ अनुसार सम्पूर्ण शेयरधनी महानुभावहरूको जानकारी तथा उपस्थितिको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ।

सभा हुने मिति, समय र स्थान. मिति: २०८१/११/१५ गते आईतवार (तदनुसार २०२५ फेब्रुअरी २३). समय: बिहान ११:३० बजे. स्थान: मिराबले रिसार्ट एण्ड होटल, धुलिखेल, काभ्रेपलाञ्चोक।

- 1. सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्ष ज्यूद्वारा प्रस्तुत गर्नु हुने आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल गरि पारित गर्ने।
2. आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहितको बासलात, नाफा नोक्सान हिसाब र नगद प्रवाह विवरण तथा सो सँग सम्बन्धीत अनुसूचीहरू पारित गर्ने।
3. वैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ६३ (२) तथा कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १११ (३) अनुसार लेखापरीक्षण समितिको सिफारिस बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बाह्य लेखापरीक्षण गर्नको लागि लेखापरीक्षकको नियुक्ति गरी निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने।

- 4. आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक कार्यक्रम, योजना तथा बजेट उपर छलफल तथा अनुमोदन गर्ने।
5. वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिमा १ जना महिला सञ्चालक सहित जम्मा ६ जना सञ्चालकहरूको निर्वाचन गर्ने।
6. सञ्चालक समितिले प्रस्ताव गरे बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ सम्मको वितरणयोग्य मुनाफाबाट हाल कायम कूल चुक्ता पूँजी रु. ५९,९०,९६,७२८/- को ०.२६३१५७९० प्रतिशतले हुन आउने रकम (कर प्रयोजनको लागि) रु. १५,७६,५७०.३७ (अधेरी पन्ध्र लाख छेहतर हजार पाँच सय सत्तरी दशमलव तिन सात मात्र) नगद लाभांश वितरण गर्न प्रस्ताव पारित गर्ने।
7. वित्तीय संस्थाको प्रवन्धनको दफा ४ र ५ मा वित्तीय संस्थाको उद्देश्य र उद्देश्य प्राप्त गर्न गरिने कार्यहरू थप गर्ने।
8. अन्य उपयुक्त लघुवित्तीय संस्थाहरूसँग गाभ्ने/गाभिने (मर्जर) वा प्राप्ति (एक्जिजिजन) सम्बन्धी सम्झौतापत्र तर्जुमा गर्ने, DDA गर्न र गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्ति सम्बन्धी आवश्यक अन्य सम्पूर्ण प्रक्रिया पुरा गर्न/गराउन सञ्चालक समितिलाई अख्तियारी प्रदान गर्न प्रस्ताव पारित गर्ने।
9. वित्तीय संस्थाको प्रवन्धन र नियमावलीमा आवश्यक संशोधन र सो संशोधन स्वीकृतिको क्रममा नियमनकारी निकायबाट कुनै फेरबदल, थपघटत गर्ने निर्देशन वा सुझाव भएमा सोही बमोजिम गर्न संचालक समिति वा संचालक समितिले तोकिएको प्राधिकारीलाई अख्तियारी प्रदान गर्ने प्रस्ताव पारित गर्ने।

सञ्चालक समितिको आज्ञाले, कम्पनी सचिव

साधारण सभा सम्बन्धी अन्य जानकारी. 1. सभामा भाग लिन चाहने शेयरधनी महानुभावहरूले सभाको दिन सभा हुने स्थानमा उपस्थित भई त्यहाँ राखिएको हाजिरी पुस्तकमा दस्तखत गर्नुपर्नेछ। 2. वार्षिक साधारण सभा, बोस शेयर तथा नगद लाभांश प्रयोजनको शेयर लागा सस्थाको शेयर दाखिला खारेजको काम मिति २०८१/१०/२४ गते बन्द रहनेछ। 3. शेयरधनी महानुभावहरूको सुविधालाई ध्यानमा राखि वार्षिक साधारण सभाको सूचना सहितको वार्षिक प्रतिवेदन कायालय समय भित्र यस वित्तीय संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय, बनेपा, काभ्रेपलाञ्चोकबाट वा वित्तीय संस्थाको वेबसाइट www.samata.org.np वाट प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ। 4. सभामा भाग लिन इच्छुक शेयरधनी महानुभावहरूले आफ्नो परिचय बुझ्ने प्रमाण (जस्तै नागरिकताको प्रमाणपत्र) वा अन्य कुनै परिचय पत्र) सभा हुने दिन अनिवार्य रूपमा साथमा लिई आउनु हुन अनुरोध छ। 5. साधारण सभामा भाग लिन प्रतिनिधी (प्रोक्सि) नियुक्त गर्न चाहने शेयरधनीहरूले सम्बन्धित सभा कु शेयरधनीको नाममा प्रतिनिधी पत्र (प्रोक्सि फाराम) भरी केन्द्रीय कार्यालय, बनेपा, काभ्रेपलाञ्चोकमा सभा शुरू हुनुभन्दा कम्तीमा ९६ घण्टा अगाडि दर्ता गराई सक्नु पर्नेछ। 6. शेयरधनी प्रतिको वार्षिक प्रतिनिधी नियुक्त गरिएको व्यक्तिको वित्तीय संस्थाको सम्बन्धित सभामा भाग लिन प्रतिनिधी हुनु आवश्यक छ। 7. शेयरधनी प्रोक्सि नियुक्त गरी सन्भमएका शेयरधनी आफै सभामा उपस्थित भई हाजिरी कितावमा दस्तखत गर्नु भएमा यस अघि दिइएको प्रोक्सि स्वतः बन्द हुनेछ। 8. प्रतिनिधी मुकर्रर गर्दा सम्पूर्ण शेयरको प्रतिनिधी एकै व्यक्तिलाई गर्नु पर्दछ। 9. शेयरधनीले एक भन्दा बढि प्रतिनिधी मुकर्रर गरेमा जुन प्रोक्सि वित्तीय संस्थाको रजिष्टर्ड कार्यालयमा पहिला प्राप्त भई दर्ता हुन्छ सो मात्र मान्य हुनेछ। 10. प्रतिनिधी मुकर्रर गर्दा आफ्नो सम्पूर्ण शेयरको प्रोक्सि नियुक्त नगरी केहि शेयर आफैले राखी सभामा स्वयं शेयरधनी उपस्थित भएमा उक्त मुकर्रर गरिएको प्रतिनिधी स्वतः बन्द हुनेछ। 11. प्रतिनिधी मुकर्रर गरिएको शेयरको प्रोक्सि नियुक्त बन्द गरिपार्छु भनी शेयरधनीले निवेदन पेश गरेको अवस्थामा उक्त शेयरधनी स्वयं उपस्थित नभएमा समेत उक्त मुकर्रर गरिएको प्रतिनिधी स्वतः बन्द हुनेछ, पछिल्लो प्रतिनिधी कायम हुनेछ। 12. नावावलक शेयरधनीको तर्फबाट वित्तीय संस्थाको शेयर लगत कितावमा संशुद्धिको रूपमा दर्ता भएको व्यक्तिले भाग लिन वा प्रतिनिधी तोक्न सक्नु हुनेछ। 13. शेयरधनीहरूले व्यक्त गरेको मन्तव्य वा प्रश्नहरूको सम्बन्धमा संचालक समितिको तर्फबाट सामूहिक रूपले अध्यक्ष वा अध्यक्षबाट अख्तियारी पाएका व्यक्तिले जवाफ दिन सक्नेछन्। 14. छलफलको विषय अन्तर्गत विविध शीर्षक सम्बन्धमा महानुभावहरूले छलफल गर्न चाहनु भएको विषय बार्समा साधारण सभा हुनु भन्दा कम्तीमा ७ दिन अघि वित्तीय संस्थाको रजिष्टर्ड कार्यालय मार्फत वित्तीय संस्थाको अध्यक्षलाई लिखित रूपमा जानकारी दिनुपर्नेछ। 15. तर यसलाई छलफल र पारित हुने प्रस्तावको रूपमा समावेश गर्ने छैन। 16. उक्त सभामा कुनै छलफलको विषय अन्तर्गत छलफल गर्नुभन्दा कुल शेयर पूँजीको ६७ प्रतिशत शेयरको प्रतिनिधी हुने शेयरधनी महानुभावहरूले स्वीकृत दिएकोमा बाहेक सभाको सूचनामा उल्लेख नभएको विषय (एजेन्डा) उपर सभामा छलफल र निर्णय गरिने छैन। 17. कम्पनी ऐन २०६३ को दफा ८४ अनुसारको सञ्चित वार्षिक आर्थिक विवरण, संचालक समितिको प्रतिवेदन, लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन शेयरधनीहरूले निरीक्षण वा प्राप्त गर्न चाहनु भएमा वित्तीय संस्थाको रजिष्टर्ड कार्यालयबाट उपलब्ध हुनेछ। 18. साधारण सभा सम्बन्धी अन्य जानकारीको लागि वित्तीय संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय, बनेपा, काभ्रेपलाञ्चोकको फोन नं. ०११-५९७००० सम्पर्क राख्नुहुन अनुरोध गरिन्छ।

लाभांश प्रस्ताव सहित आईजीआई प्रुडेन्सियल इन्स्योरेन्स बोलायो साधारणसभा

काठमाडौं (अस)। आईजीआई प्रुडेन्सियल इन्स्योरेन्स लिमिटेडले फागुन २५ गते २७औँ वार्षिक साधारणसभा बोलाएको छ। माघ २९ गते बसेको कम्पनीको सञ्चालक समितिको बैठकले प्रस्तावित लाभांशसहित अन्य विविध प्रस्ताव पारितका लागि सभा गर्ने निर्णय गरेको हो। सभा काठमाडौंको नक्सालस्थित आमपालि ब्याङ्कवेटमा बिहान १० बजेबाट शुरू हुनेछ। यस वर्ष कम्पनीले एक आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को मुनाफाबाट हाल कायम चुक्तापूँजी ३ अर्ब २ करोड ९३ लाख ३४ हजार रूपैयाँको आधारमा करसमेत ९ दशमलव ७४ प्रतिशत नगद लाभांश वितरण गर्ने प्रस्ताव गरेको छ। उक्त प्रस्तावलाई सभाले अन्तिम स्वीकृति प्रदान गर्दै

गत आर्थिक वर्षको वार्षिक प्रतिवेदन सहितको वित्तीय विवरणहरू पारित गर्नुका साथै चालू आर्थिक वर्षको लागि लेखापरीक्षक नियुक्ति र निजको पारिश्रमिक निर्धारणको विषय पर्याप्त छ। साथै कम्पनीको प्रवन्धन तथ्याचनमा परिवर्तन तथा नियमावली अमलमा ल्याउने फेरबदलको निर्देशन भएमा त्यसको जिम्मेवारी सञ्चालक समितिले पूरा गर्ने गरी अख्तियारी प्रदान गर्ने विषय पनि सभाले टुंयाउनेछ। साधारणसभा प्रयोजनका लागि कम्पनीले फागुन २१ गते एक दिन बुक क्लोज गर्न लागेको छ। बुक क्लोजको अधिल्लो कारोबार दिनसम्म कायम शेयरधनीहरू मात्र सभामा भाग लिने र लाभांश प्राप्त गर्न सक्नेछन्।

Financial Statement of M/s Taragon Regency Hotels Ltd. including Balance Sheet and Profit & Loss Account for FY 2080/81.

नेपाल फाईनान्स लिमिटेड Nepal Finance Limited. Logo and company name in Nepali and English.

हकप्रद संस्थापक शेयर लिलाम विक्रीको शिलबन्दी बोलपत्र आव्हानको सूचना. मिति: २०८१/११/०९.

शिलबन्दी बोलपत्र पेश गर्ने मिति २०८१/११/०९. शिलबन्दी बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम मिति २०८१/१२/०८. बोलपत्रद्वारा विक्री गरिने धितोपत्रको विवरण: १०,६०,३७९,१८७ किता.

शर्तहरू: 1. बोलपत्र आवेदन फाराम रु. १००/- नगद भुक्तानी गरी माथि उल्लेखित सकलन केन्द्रहरूबाट प्राप्त गर्न सकिनेछ। 2. शेयरको न्यूनतम मूल्य प्रति शेयर रु. १००/- तोकिएको हुँदा सो बा सो भन्दा बढी मूल्य अर्कित गरी बोलकबोल गर्नुपर्नेछ। 3. बोलपत्र आवेदन फाराममा आफूले लिन चाहिने शेयर संख्या तथा प्रति किता दर अंक र अक्षरमा स्पष्ट लेख्नु पर्नेछ। 4. बोलपत्र दाताले बोलपत्र पेश गर्दा संस्थापक शेयरको लागि न्यूनतम १००० किता वा सो भन्दा बढि १० अंकेको भाग जम्मेनी शीर्षकमा सम्पूर्ण किताका लागि आवेदन दिन सकिने छ। 5. बोलपत्र दाताले बोलपत्र पेश गर्दा संस्थापक शेयरको लागि न्यूनतम १००० किता वा सो भन्दा बढि १० अंकेको भाग जम्मेनी शीर्षकमा सम्पूर्ण किताका लागि आवेदन दिन सकिने छ। 6. बोलपत्र दाताले बोलपत्र पेश गर्दा संस्थापक शेयरको लागि न्यूनतम १००० किता वा सो भन्दा बढि १० अंकेको भाग जम्मेनी शीर्षकमा सम्पूर्ण किताका लागि आवेदन दिन सकिने छ।

Table with 4 columns: सि.नं., खाता रहेको बैंकको नाम, ठेगाना, प्रमुख वरिष्ठ अधिकारीको नाम, खाता नं. Lists account details for shareholders.

बाँडफाँटमा परेका आवेदनकर्तालाई आवेदनकर्ता हितग्राही खातामा शेयर नामसारी गरिने हुँदा आवेदनमा हितग्राही खाता अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ। 2. संस्थापक समूहको हकमा समान मूल्य बोलकबोल भएमा पहिलो प्राथमिकता विद्यमान संस्थापकहरूलाई दिइने छ र सोही अनुरार बाँडफाँट गरिनेछ साथै आवेदन दिँदा नेपाल राष्ट्र बैकले संस्थापक हुनु तोकिएको सम्पूर्ण प्रक्या पुरा भएको अनुसूची (Fit and Proper Test), कर चुक्ताको प्रमाणपत्र, कर्जा सूचना केन्द्रबाट कालोसूचिमा नरहेको विवरण, नागरिकताको प्रमाणपत्र, पदवी चारीत्रिक प्रमाणपत्र, आम्दानीको स्रोत तथा अन्य आवश्यक कागजातहरू पेश गर्नुपर्नेछ। 3. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 4. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 5. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 6. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 7. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 8. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 9. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 10. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 11. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 12. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 13. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 14. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 15. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 16. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 17. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 18. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 19. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ। 20. शेयरदाताले बाँडफाँट गर्न सक्ने सम्पूर्ण शेयर फाँटिने नेपाल फाँटिने सञ्चालक समितिका सदस्य हुने हुनेछ।

प्रभु क्यापिटल लिमिटेड Prabhu Capital Limited. Logo and company name in Nepali and English.

हस्तकलामा विदेशी प्रविधि चाहन्छौं

रबिन्द्र शाक्य
अध्यक्ष, नेपाल हस्तकला महासंघ

नेपालबाट निर्यात हुने प्रमुख वस्तुमध्ये हस्तकला पर्छ। वार्षिक ११ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढीको निकासी हुने यो क्षेत्रको भविष्य, निकासी बढाउन गरिनुपर्ने पहल, विदेशी लगानी भित्र्याउने विषय र सरकारले ल्याएको स्वदेशी वस्तुको खपत नीतिले हस्तकला क्षेत्रले के कस्तो लाभ लिन्छ ? भन्ने विषयवस्तुमा रहेर नेपाल हस्तकला महासंघका नवनिर्वाचित अध्यक्ष रबिन्द्र शाक्यसँग आर्थिक अभियानका हिमा वि.कले गरेको कुराकानीको सार :

हालै महासंघको अध्यक्ष पदको कार्यभार सम्हाल्नु भएको छ। तपाईंका योजना के के छन् ?
हस्तकला क्षेत्रको प्रवर्द्धनका थुप्रै योजना छन्। तर, अहिले बोलेरभन्दा पनि गरेर देखाउनुपर्छ। हामी स-सानो योजनाबाटै काम गर्नेछौं, जसबाट साना उद्यमीले प्रत्यक्ष लाभ लिन सक्नु। जस्तै, अहिले हस्तकलामा लाग्नेहरूले नाम, दाम र भविष्य छैन भन्ने गुनासो गरिरहेको पाउँछौं। त्यसको समाधान हस्तकला उद्यमीलाई पहिचान दिलाउनुपर्छ। उद्यम बर्गीकरण गरेर सोही किसिमको पहिचान उद्यमीहरूलाई दिने योजना छ। हस्तकलामा ३६ ओटा विधा छन् र ती विधामा पनि ८६ वर्गीकरण छ। यी सबैलाई समेटनुपर्छ। अर्कोतर्फ नेपाली हस्तकलाको ब्राण्ड हुन सकेको छैन। हस्तकलाका ८२ थरीका उत्पादन फरक-फरक ब्राण्ड नहोला। तर, एउटा कलेक्टिभ ब्राण्ड बनाउन लागेका छौं। हस्तकला नीति बनाउन पहल गर्ने योजना बनाएका छौं। बागमती प्रदेश सरकारले हस्तकला ग्राम विधेयक बनाएकोले यसले पनि थप प्रोत्साहन गर्नेछ।

सकिन्छ। प्रविधिको लागि हामीलाई भारत र चीनबाट नै बढी अपेक्षा हुन्छ। तर, नेपाल हस्तकलाको अधिकांश कच्चापदार्थका लागि भने न्युजिल्याण्डमाथि निर्भर छौं। ऊन र कटनको कच्चापदार्थ त्यो देशबाट आउँछ।

काठमाडौंमा सार्क हस्तकला विकास केन्द्र स्थापना गर्न त्रिपुरेश्वरमा भवन बनाइएको छ। यसको उपयोग कसरी भइरहेको छ ?
भवन त बनेको छ, तर यसको उपयोग खासै भएको छैन। सार्क विकास कोषमा नेतृत्व अहिले परिवर्तन भइसकेको छ। हामीले धेरै

हस्तकला उद्यमीलाई पहिचान दिलाउनुपर्छ।

हस्तकलाका ८२ ओटा उत्पादन फरक-फरक ब्राण्ड नहोला। तर, एउटा कलेक्टिभ ब्राण्ड बनाउन लागिएको छ।

चरणमा छलफल गरिरहेका छौं। अहिले बनेको भवनमा अस्थायी रूपमा कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय बसेको छ। अहिले सरकारले यो केन्द्रलाई लैनचौरमा रहेको खानी तथा भूगर्भ विभागको खाली भवनमा राख्ने भनेको छ। यद्यपि प्रक्रिया पूरा हुन बाँकी छ। यो केन्द्रमा हस्तकला प्रयोगशाला, तालीम केन्द्र, अध्ययन स्थललगायतका सुविधा हुन्छन्।

हस्तकला निकासी बढाउन के कस्ता पहल भइरहेका छन् ?

महासंघबाट हुने पहल त भइरहेकै छन्। तर, हामीले विचौलियाबाट बढी समस्या खेपेका छौं। सरकारले विचौलिया रोक्ने नियन्त्रण गर्ने नीति ल्याउनुपर्छ। हाम्रो र व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र (टीइपीसी)को तथ्यांकले ११-१२ अर्ब रुपैयाँको हस्तकला निकासी भएको देखाउँछ। तर, अवैध तरीकाबाट निकासी भने भइरहेको छ, जसको आधिकारिक तथ्यांक हुँदैन। अहिलेको देखिएको १२ अर्ब रुपैयाँको निकासी औपचारिक माध्यमबाट भएको हो। सबै औपचारिक माध्यमबाट निकासी हुने हो भने ३० अर्ब रुपैयाँको पुग्न सक्छ। यसलाई नियमन गरेर

औपचारिक प्रणालीभित्र ल्याउनुपर्छ। हस्तकला क्षेत्रको नियमन तथा प्रवर्द्धनका लागि छुट्टै निकाय चाहिन्छ। कम्तीमा उद्योग मन्त्रालयमा एउटा शाखा मात्रै भए पनि राखिनुपर्छ।

हस्तकला क्षेत्रले अहिले भोगिरहेका समस्या के के छन् ?

कच्चापदार्थको कमी प्रमुख समस्याको रूपमा आएको छ। चीनमा हाम्रो उत्पादनको माग अधिक छ। अर्को यसमा नियमित र स्थायी कामदारको कमी छ। दैनिक सयौं युवा बाहिरिरेका छन्। यो क्षेत्रमा अवसर छ। तर, सचेतना नै छैन। नाम, दाम र पहिचान दिलाएर यो क्षेत्रलाई प्रविधिमैत्री बनाउन निकै जरुरी भइसकेको छ। अनलाइन मार्केटिङ बढाउन महासंघले एउटा अनलाइन पोर्टल बनाउँदै छ, जसको नाम 'इकला नेपाल' हो। यो प्लेटफर्मबाट त्यसबाट मार्केटिङ गर्न थप सघाउनेछ। विक्री गरिएको वस्तुको समयमै भुक्तानी नपाउनु अर्को समस्याको रूपमा रहेको छ।

कच्चापदार्थ सहज रूपमा नपाइएको भन्नुभयो। यो क्षेत्रका लागि कच्चापदार्थको मुख्य स्रोत बजार कुन कुन हुन् ?

हस्तकलाको हकमा युरोपेली देशबाट धेरै मात्रामा कच्चापदार्थ आउने गरेको छ। नेपाली कटनको माग धेरै छ। तर, त्यसलाई चाहिने धागो भने बाहिरबाट आयात हुन्छ। यो विडम्बना नै हो। कारागार, गाउँघरमा हातले धागो निकाल्ने चलन अहिले पनि छ। तर, यसले माग धान्दैन। धातुहरू सिंगापुर, खाडी मुलुक, मलेसिया जस्ता देशबाट आउँछ। पश्चिमको ऊन न्युजिल्याण्डबाट आउँछ। नेपालमा भेडाभालन व्यवस्थित नहुँदा पनि समस्या भएको हो।

स्वदेशी बजारमा नेपाली हस्तकलाको माग कस्तो पाउनुभएको छ ? नेपाली वस्तु सार्वजनिक/सरकारी निकायमा प्रयोग गर्ने सरकारको रणनीतिले के कस्तो फाइदा पुग्छ ?

स्वदेशी बजारमा पनि अहिले नेपाली हस्तकलाको माग र प्रयोग बढ्दो छ। उपहार, चिनो दिनेदेखि सजावटका लागि समेत अहिले हातले बनाइएका उत्पादनको प्रयोग बढ्दो छ। हाम्रो तथ्यांकअनुसार आन्तरिक माग र निकासीको अनुपात बराबर नै देखिन्छ। सरकारी निर्देशकाले महँगो भए पनि किन्ने नीति ल्याएको छ। तर, यसमा प्राविधिक समस्या छ। प्रत्यक्ष रूपमा लाभ लिन सकेका छैनौं। हस्तकलालाई मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट)मा जानुपर्दैन। स्थायी लेखा नबन्ने

(प्यान) भए पुग्छ। तर सरकारको नीतिले भ्याट बिल चाहिँदैन भन्छ। यसले साना, घरेलु उद्योगले प्रत्यक्ष लाभ लिन सकेका छैनन्। निर्देशिका संशोधन गर्न आग्रह गरिरहेका छौं।

हस्तकलाका वस्तु निर्यातमा चीन प्रमुख देशमध्ये पर्छ। चीनमा नेपाली हस्तकलाको बजार बढाउन कस्तो रणनीति बनाउनु भएको छ ?

चीन निकै ठूलो बजार हो। यसका लागि रणनीति नै चाहिँदैन। चीनमा बाह्रै महिना मेला लाग्छन्। त्यहाँ नेपालीहरू जान्छन्। उनीहरूले लाखौं लगानी गरेर करोडौंका उत्पादन त्यहाँ लैजाइन्छन्। यद्यपि मागअनुसार पूर्ति भने हुन सकेको छैन। समस्या कहाँ छ भने नेपालबाट सामान गएको देखिन्छ। तर आर्थिक कारोबारको तथ्यांक पाउन सकिँदैन। सरकारले पेमेन्ट गेट वेको कुरा गरेको छ। तर कार्यान्वयन गरेको छैन। १० लाख रुपैयाँको सामान चीनमा लगेर विक्री गरेर सरकारलाई २० लाख रुपैयाँ कर तिर्न तयार छौं। तर त्यो रकम कसरी ल्याउने भन्ने प्रश्न हो। कार्यावाही जति पनि सामान लैजान मिल्छ, तर त्यसअनुसार भएको व्यापारबाट आर्जित रकम चीनबाट ल्याउन निकै गाह्रो छ। सरकारले सहज बनाइदिनुपर्छ। मेलामा राखिएका टपलको शुल्क नै ५ लाख रुपैयाँ बराबर हुन्छ। त्यसका लागि कम्तीमा २०-२५ लाख रुपैयाँको सामान त लैजानुपर्छ। अह सरकारले यसमा सहजीकरण गरिदिनुपर्छ।

अबको एक वर्षपछि नेपाल अतिक्रम विकसित मुलुक (एलडीसी)बाट विकासोन्मुख देशमा स्तरोन्नति हुँदैछ। नेपाली हस्तकलाले अहिले युरोप, अमेरिकामा पाउने भन्सार छूटको सुविधा त्यसपछि हट्ने सम्भावना छ। नेपाली हस्तकला भन्सार तिरेर विश्वबजारमा प्रतिस्पर्धी बन्ने सम्भावना कतिको देखिन्छ ?

जहाँ चुनौती हुन्छ, त्यहाँ अवसर पनि उतिकै हुन्छ। पाइरहेको सुविधा नपाउँदा केही समस्या हुनु स्वाभाविक हो। तर, यसलाई सकारात्मक रूपमा लिनुपर्छ। चीनले ८० ओटा वस्तुमा छूट दिएको छ। यो नीतिबाट हामीले लाभ लिने सकिने छैन। जति सुविधा दिए पनि हामीले लाभ लिन सकेनौं। एलडीसीबाट स्तरोन्नति हुनु हाम्रो स्तर पनि बढ्नु हो। एलडीसीबाट स्तरोन्नति हुनेबित्तिकै अन्तरराष्ट्रिय बजारसँग प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्छ। एलडीसीबाहेकका देशले अपनाउने ब्राण्डिङ, प्याकेजिङका साथै उत्पादन र गुणस्तरका कुरा अवलम्बन गर्न सकिन्छ। यसबाट फड्को मान्न सकिन्छ। नकारात्मकभन्दा पनि सकारात्मक प्रभावका विषयमा हेरो।

तथ्यांकोवाच

गितार, सारंगी, भ्वायलिन र वीणाको विश्व आयात बजार ८५ करोड १८ लाख अमेरिकी डलर

आयातकर्ता मुलुकहरू	मूल्य हजार अमेरिकी डलर	सन्तुलन	विश्व आयातमा हिस्सा (प्रतिशत)
विश्व	८५१,८२३	१९८,०२५	१००
प्रमुख मुलुकहरू			
संयुक्त राज्य अमेरिका	१८२,५३७	-१२,५१८	२१.४
जर्मनी	६७,९१८	९,६७९	८
जापान	५८,७०३	-४६,४०९	६.९
संयुक्त अधिराज्य	४४,८३२	-२४,९९९	५.३
नेदरल्याण्ड्स	४१,२७३	२१,९४३	४.८
क्यानाडा	३६,३६३	-२८,८३९	४.३
फ्रान्स	३३,३०९	-८,८३४	३.९
चीन	३१,३७५	४०५,७९४	३.७
कोरिया, गणतन्त्र	२८,८४६	-२७,३४४	३.४
रूसी संघ	२५,६६७	-२५,०८४	३
अष्ट्रेलिया	२१,३२४	-१५,०२७	२.५
ब्राजिल	१६,८५०	-१६,६७८	२
इटाली	१५,४३५	९,९९९	१.८
स्पेन	१५,२५१	३,४९९	१.८
हङकङ, चीन	१४,५५१	-९,५२०	१.७
मेक्सिको	१३,६९५	१६,९४९	१.६
संयुक्त अरब इमिरेट्स	१३,००९	-३,७७९	१.५
स्विट्जरल्याण्ड	१२,८२५	-८,८९९	१.५
भारत	१०,८५५	-४,४५७	१.३
थाइल्याण्ड	९,६४६	-९,३४९	१.१
अस्ट्रिया	८,३५७	-६,५०५	१
सिंगापुर	७,८५१	-३,८२६	०.९
मलेसिया	६,४६५	-३,४४०	०.८
चेक गणतन्त्र	५,८५९	४,९६३	०.७
टर्की	५,७३४	-४,४३७	०.७
पोल्याण्ड	५,६६१	-२,२१५	०.७
बेल्जियम	५,३७२	-१,६७७	०.६
ताइपेई, चिनियाँ	५,२६९	-४,२७२	०.६
आयरल्याण्ड	५,०७७	-४,३२३	०.६
अर्जेन्टिना	४,६३९	-४,६३९	०.५
डेनमार्क	४,५६३	-३,३७५	०.५
फिलिपिन्स	४,११८	-४,०९९	०.५
नर्वे	४,०८१	-३,७७६	०.५
इजरायल	३,९८२	-३,४८७	०.५
चिली	३,८५७	-३,७८९	०.५
काजाकिस्तान	३,८२८	-३,७५५	०.४
न्यूजील्याण्ड	३,७४३	-३,६४३	०.४
स्लोभाकिया	३,७३६	-१,९०४	०.४
स्वीडेन	३,७०३	-९,९००	०.४
इराक	३,५७८	-३,५७७	०.४
रोमानिया	३,२२२	७,२६०	०.४
पोर्चुगल	३,००७	-१,७४६	०.४
पेरु	२,६७२	-२,६३३	०.३
पनामा	२,४५५	-३,४५५	०.३
युक्रेन	२,४४८	-२,४२५	०.३
फिनल्याण्ड	२,४२९	-१,९३५	०.३

स्रोत : आइटिसी

रारा होलिडिङ ग्रुप र एक्सपर्ट ग्रुपद्वारा मुगुको मुर्माटपमा निर्माण गर्न लागिएको रारा रिपोर्टको शिलान्यास कार्यक्रममा वन तथा वातावरणमन्त्री ऐनबहादुर शाही ठकुरी (पहिलो लहर बायाँबाट तेस्रो), नेपालका लागि अष्ट्रेलियन राजदूत लियान जोन्स्टन (पहिलो लहर बायाँबाट पाँचौं)लगायत । कर्णाली प्रदेशमा तिनतारसम्मका होटल यसअघि सञ्चालनमा आए पनि चारतारै पहिलोपटक निर्माण गर्न लागिएको रारा होलिडिङ रिपोर्टको प्रालिका परियोजना प्रबन्धक अरुण चन्दले बताएका छन्।

पाँच हजार रोपनीमा चकलाबन्दी खेती

कास्की । गण्डकी प्रदेशका विभिन्न जिल्लामा गरी पाँच हजार चार सय रोपनी जग्गामा चकलाबन्दी खेती गरिएको छ। ९ जिल्लाका २८ स्थानामा जग्गा चकलाबन्दी शुरू गरिने कार्यक्रममा उद्यमिता विकास विभागले जग्गा उत्पादन शुरू गरिएको कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालयले जनाएको छ। उक्त कार्यक्रममार्फत सात कृषक समूह/कृषि सहकारीलाई कृषियन्त्र र उपकरण खरीवमा सहयोग गरिएको

मन्त्रालयका वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ शशी अधिकारीले जानकारी दिए। मन्त्रालयको भूमि स्रोत नक्सांकन महाशाखाका अनुसार कास्की, तनहुँ, बागलुङ, गोरखा, मुस्ताङ, लमजुङ, स्याङ्जा, नवलपुरलगायत जिल्लामा जग्गा चकलाबन्दी कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको छ। गत आवामा लमजुङ र गोरखामा पाँच सय रोपनी जग्गा चकलाबन्दी गरी व्यावसायिक कृषि खेती शुरू गरिएको

थियो। मन्त्रालयले नमूना कार्यक्रमका रूपमा उक्त कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको हो। चालू आवामा पनि उक्त कार्यक्रम निरन्तरताका लागि प्रस्ताव आह्वान गर्ने तयारी भइरहेको वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ अधिकारीले बताए। 'यस वर्ष मापदण्ड संशोधन भएको छ, अब स्थान छनोटको काम अगाडि बढ्दै, उनले भने, 'कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि जग्गा चकलाबन्दी कार्यक्रम

सञ्चालन गरिएको हो ।' छरिएर रहेको कृषियोग्य भूमिलाई एकीकरण गरी कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण यन्त्रोपकरणमार्फत उत्पादन लागत घटाउन जग्गा चकलाबन्दी कार्यक्रम प्रभावकारी भएको मन्त्रालयले जनाएको छ। लागत अनुमानका आधारमा चकलाबन्दीका लागि ९० प्रतिशतसम्म अनुदान दिने गरिएको छ। दश प्रतिशत लगानी किसान आफैले गर्नुपर्ने प्रावधान छ। रासस

बेलायतमा व्यापारिक सम्भावना खोज्दै नेपाली महिला उद्यमी

प्रविधि तथा व्यापार प्रक्रिया आउटसोर्सिङ क्षेत्रमा साभेदारी खोजेका थिए।

सहभागी नेपाली महिला उद्यमीहरूले उद्योगसम्बन्धी संस्थासँग अन्तरक्रिया गरी बेलायती बजार प्रवेशका आवश्यकताहरूको जानकारी लिएको बताइएको छ। बेलायतका इनडो-प्यासिफिक मामिला मन्त्री क्याथरिन वेस्टले भनिनु, 'महिला उद्यमीहरूले निर्यातका क्रममा पुरुषको तुलनामा थप चुनौती सामना गर्नुपर्छ। हाम्रो 'शी ट्रेड्स कमन्वेल्थ प्लस' कार्यक्रमले उनीहरूलाई बेलायती व्यावसायिक सफलताको मार्गचित्र बन्नेछ।'